

УДК 78.071.2Сагайдачний:780.616.432(477)(045)
DOI: 10.31318/2522-4190.2025.142.327893

ОМЕЛЬЧЕНКО Т. А.

Омельченко Тетяна Андріївна — кандидат мистецтвознавства, доцент, професор кафедри загального та спеціалізованого фортепіано Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського (Київ, Україна).

ORSID ID: <https://orsid.org/0000-0001-6058-8414>

taira57x@gmail.com

© Омельченко Т. А., 2025

ВАЛЕРІЙ САГАЙДАЧНИЙ: НЕВІДОМІ СТОРІНКИ БІОГРАФІЇ

85-річний ювілей видатного українського піаніста, заслуженого артиста України, професора Київської консерваторії Валерія Михайловича Сагайдачного (1939–2009), що відзначався 25 травня 2024 року, актуалізував питання вивчення та уточнення деяких фактів творчої біографії митця — зокрема, не висвітленого в автобіографічних матеріалах періоду його початкової музичної освіти. На основі архівних документів з приватної колекції, спогадів друзів В. М. Сагайдачного вдалося реконструювати важливий у становленні музиканта хронологічний період та оприлюднити ім'я його першої вчительки — учениці Володимира Пухальського Ольги Скоропостижної. Віднайдені матеріали свідчать про прогресивність її методики навчання гри на фортепіано, орієнтованій на залучення дитини до занять музикою у ранньому дитячому віці. Рівень професійної компетентності дозволяв О. А. Скоропостижній підготувати учня до вступу в середні та вищі музичні навчальні заклади. Особистість першої вчительки В. Сагайдачного представлена в контексті її професійних та дружніх зв'язків з відомими представниками тогочасної мистецької еліти: А. Артоболевською, С. Ріхтером, Дм. Кабалевським, родиною художників та мистецтвознавців Прахових. Висловлюється припущення про те, що ім'я О. А. Скоропостижної В. М. Сайгадачний не оприлюднював через її чоловіка-священнослужителя — настоятеля Володимирського собору в Києві, викладача духовної семінарії: в радянські часи ідеологічних переслідувань церкви та віруючих тісне спілкування з сім'єю священника могло мати негативні наслідки. У статті формується цілісне уявлення щодо фундаментальності початкової та середньої музичної освіти Валерія Сагайдачного, корені якої тісно пов'язані з Київською фортепіанною школою та її засновником В. В. Пухальським.

Ключові слова: культурна пам'ять, діячі культури Києва 1950–1970-х років, біографія Валерія Сагайдачного, фортепіанна педагогіка, педагогічна діяльність Ольги Скоропостижної.

Ціла плеяда піаністів –
Сагайдачний, Скринченко,
Лотаков, Вітовський, Байков –
справжні інтелігенти Музики!
Світла пам'ять всім...
Геннадій Сасько

Вступ. Заслужений артист України, професор Валерій Сагайдачний (1939–2009) визнаний одним із видатних випускників Київської консерваторії, а надалі од-

ним із її провідних викладачів 1960–1990-х років. Виконавська манера музиканта була відзначена яскравим артистизмом, блискучою піаністичною майстерністю, глибокою концептуальністю інтерпретації. Його концертні програми охоплювали найскладніші твори різних епох та стилів, але особливою витонченістю й віртуозним блиском, за спогадами очевидців, відрізнялася інтерпретація творів Фредеріка Шопена. Концертні зали, у яких виступав Валерій Сагайдачний, незмінно були переповнені, йому аплодували захоплені слухачі як в Україні, так і в Європі (Іспанія, Німеччина, Польща, Греція) та США.

Учнями Валерія Михайловича Сагайдачного з гордістю називають себе визначні музиканти, які наразі живуть і працюють за кордоном — як Вадим Гладков (Іспанія), Милана Чернявська (Німеччина), Мігель Анхель Шебба (Аргентина), Марина Ломазова (США), Хорхе Еміліо Родрігес (США), а також ціла плеяда українських піаністів, викладачів і концертмейстерів, серед яких Хосе Альберто Ернадес Сід (Куба — Україна), Галина Булибенко, Сергій Баклан, Северина Жук-Жукова, Катерина Фадеєва, Ірина Гаврилук, Людмила Слободянюк, Тетяна Омельченко, Сергій Міжега, Наталія Чеснокова, Анжела Фандєєва, Світлана Смиковська, Олег Васильков, Олена Здоренко, Геннадій Домарацький, Інна Набитович та інші.

Враховуючи видатний внесок Валерія Михайловича Сагайдачного у розвиток виконавства і педагогіки в Україні та за її межами, а також у зв'язку з нещодавнім ювілеєм — 85-річчям від дня народження, — докладне вивчення біографії митця, визначення етапів формування його творчої особистості набуває особливої *актуальності*.

Аналіз публікацій. У низці публікацій, присвячених В. М. Сагайдачному, подається характеристика його педагогічної методики, наводяться основні факти біографії. Це статті Милани Чернявської «Провідник великої традиції» [Чернявська, 2013], Олега Василькова та Світлани Смиковської «Пам'яті Валерія Михайловича Сагайдачного» [Васильков, Смиковська, 2013], рецензія Ірини Дашак на концерт, присвячений 80-річчю від дня народження митця, в Українському інтернет-журналі «Музика» [Дашак, 2019].

Учнями і колегами Валерія Сагайдачного його методика викладання визнавалася унікальною. Наведемо декілька висловлювань його колишньої студентки, заслуженої артистки України, професорки класу фортепіано Університету музики та мистецтв міста Граца (Австрія), професорки Міжнародної музичної академії князівства Ліхтенштейн, доцентки Вищої школи музики й театру в Мюнхені (Німеччина) Милани Чернявської. Виключна гармонійність методу Валерія Михайловича полягала в тому, що пошуки звучання, «фортепіанного туше» він безпосередньо поєднував не лише з роботою над чисто фізичною свободою виконавця, але такою ж мірою з прагненням до свободи психологічної» [Чернявська, 2013, с. 588].

«В. М. Сагайдачний справедливо вважав, що будь-яке фізичне затиснення сковує одночасно також рухи душі, і навпаки, внутрішня психологічна скутість породжує невловимі м'язові напруження, котрі не дозволяють здійснити звуковий ідеал фортепіанного наспівного звуку» [Чернявська, 2013, с. 589].

«Висока вимогливість дивним чином сполучалася з внутрішньою свободою мудрої, справді інтелігентної людини, яка допускає і поважає чужу творчу позицію й точку зору, не прагнучи будь-якою ціною утвердити свій викладацький авторитет і творче “єго”» [там само].

«Його чисто людська привабливість, творча харизма спонукали студентів вірити йому і приймати його спрямовуючі творчі імпульси, не відчуваючи їх як насилля над своєю власною інтерпретацією» [там само].

Фото 1.

Валерій Сагайдачний. 1990-ті роки

Високо оцінюють особистість свого Вчителя Олег Васильков і Світлана Смиківська: «Він працював з нами і як піаніст, і як “батько”, і як артист-інтерпретатор, і як психолог. Саме тому його популярність у 80-ті роки була неймовірною! Прийти на урок до В. М. Сагайдачного — це майже як виступити у філармонії! Завжди повний клас людей: діти (учні десятирічки) та їхні батьки; студенти-іноземці; студенти з інших класів...; викладачі училищ та музично-педагогічних інститутів із регіонів (Донецьк, Харків, Дніпропетровськ, Дніпродзержинськ, Львів тощо), які приїжджали до нього на курси підвищення кваліфікації. Одним словом, урок зі спеціальності майже ніколи не проходив тет-а-тет із педагогом, завжди повний клас! А це показник неймовірної популярності. Особистість Валерія Михайловича була цікава людям» [Васильков, Смиківська, 2013, с. 592–593].

4 жовтня 2019 року, з нагоди 80-річчя митця, силами учнів Валерія Сагайдачного у Малій залі Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського було проведено концерт його пам'яті, який зібрав величезну аудиторію слухачів. У концерті взяли участь учні професора Сагайдачного «різних років випуску, які живуть, концертують і викладають в Україні, Європі, США. Згадуючи незабутні роки навчання в класі свого Учителя, вони були однакові в одному: Валерій Михайлович, з його унікальним педагогічним даром, відіграв вирішальну роль у формуванні та становленні кожного з них» [Дашак, 2019].

Метою статті є відновлення невідомої сторінки біографії Валерія Михайловича Сагайдачного — періоду початкової музичної освіти, що має пролити світло на основоположні засади його формування як музиканта та особистості.

Методи дослідження. Провідним при підготовці статті став *метод біографічної реконструкції*. Працюючи над матеріалами біографії В. М. Сагайдачного, довелося звернутися до його особової справи з Державного архіву міста Києва¹, завдяки чому вдалося відтворити основні віхи біографії митця.

Виклад основного матеріалу. Валерій Сагайдачний народився 25 травня 1939 року в місті Харкові, у сім'ї службовців. Його батько Михайло Ілліч Кара-Курчі — грек за національністю, інженер за фахом, — був учасником Другої світової війни. Після війни працював у Київському інституті народного господарства на посаді доцента. Мати — Клавдія Антонівна Сагайдачна — українка, архітектор за фахом. 1943 року сім'я переїхала до Києва, де у 1946 році Валерій пішов до першого класу середньої школи №147, а у 1952 році був прийнятий до сьомого класу Київської середньої спеціальної музичної школи імені М. В. Лисенка по класу фортепіано професора Євгена Михайловича Сливака.

З 1957 по 1963 роки Валерій Сагайдачний — студент Київської консерваторії, де він навчався у класі Володимира Володимировича Нільсена. У 1962 році стає дипломантом Українського республіканського конкурсу імені М. В. Лисенка. Після закінчення консерваторії, у 1963 році, вступає до асистентури-стажування (клас Олександра Олександровича Александрова), а з 1964 року починає працювати викладачем кафедри спеціального фортепіано та кафедри камерного ансамблю Київської консерваторії.

1966 року, у зв'язку з гострою потребою в кадрах донецької філії Харківського інституту мистецтв, Валерій Сагайдачний був рекомендований Міністерством культури УРСР на посаду старшого викладача Донецького музично-педагогічного інституту, де успішно працював протягом трьох років. Після повернення 1968 року до Києва продовжував викладати в консерваторії та вести активну концертну діяльність як соліст і ансамбліст — зокрема, виступав у дуетах з видатними скрипалями Юрієм Мазуркевичем та Олегом Кривошеї.

З вересня 1979 року Валерія Сагайдачного було призначено керівником групи радянських музикантів у Сирійській Арабській республіці, викладачем Дамаської консерваторії. З грудня 1982 року він відновив педагогічну роботу в Київській консерваторії, продовжуючи активно концертувати, здійснювати записи до фонду Українського радіо, займатися з учнями Київської музичної школи-десятирічки.

У 1990 році В. М. Сагайдачному було присвоєно почесне звання заслуженого артиста України. З грудня 1992 року його було призначено на посаду професора кафедри спеціального фортепіано № 2. Ситуація початку 1990-тих років змусила Валерія Михайловича прийняти рішення щодо еміграції до Греції, на історичну батьківщину його батька (це сталося у 1993 році). Сагайдачний оселяється з сім'єю в Афінах, де починає працювати на посаді професора Афінської консерваторії, веде активну концертну діяльність, виступає з оркестрами. Як відомого й авторитетного фахівця, В. М. Сагайдачного неодноразово запрошували членом журі багатьох конкурсів —

¹ Особова справа заслуженого артиста УРСР, доцента Сагайдачного Валерія Михайловича, звільненого у 1993 році. Державний архів м. Києва. Ф. № Р-810, оп. № 2 ос., сп. № 443.

зокрема, Першого міжнародного конкурсу молодих піаністів, що проводився на батьківщині Сергія Прокоф'єва в Донецьку (1999).

Важка хвороба серця, що переслідувала Валерія Михайловича протягом багатьох років, врешті остаточно підірвала його здоров'я: 6 серпня 2009 року на 71-му році життя митець відійшов у вічність.

...У біографії будь-якого музиканта фундаментом його подальшого зростання та формування є початковий етап занять. Саме цей період у біографічних документах В. Сагайдачного є, на жаль, «білою плямою». Зокрема, у своїй автобіографії Валерій Михайлович зазначав 1946 рік — рік вступу в семирічному віці до Київської загальноосвітньої школи №147, та 1952 рік — початок навчання у сьомому класі Київської десятирічки, ніде при цьому не вказуючи джерел своєї початкової музичної освіти — ні навчального закладу, ні імен перших вчителів. Розуміючи, що рівень вступника до класу професора Є. М. Сливака — видатного піаніста-педагога Київської консерваторії [Рощина, 2010], — мусив бути вельми високим, природно виникає запитання щодо навчання Валерія Сагайдачного до тринадцятилітнього віку. Хто заклав фундамент його музичної освіти та дав достойну підготовку для вступу до десятирічки? Чому ці важливі факти своєї професійної біографії Валерій Михайлович ніколи не афішував?

Відновити загублену ланку музичної біографії В. М. Сагайдачного вдалося завдяки спогадам його друзів: колишньої провідної редакторки музичної редакції Українського телебачення і радіо, музикознавиці, радіожурналістки, заслуженої працівниці культури УРСР Лариси Павлівни Лагутенко (1936–2021) та її сина, хормейстера, випускника Київської консерваторії 1980-х років Сергія Костянтиновича Котенка, які люб'язно надали інформацію та ретельно збережені архівні фотоматеріали. Важливі відомості надала також концертмейстер, викладачка Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського Оксана Андріївна Большакова.

За спогадами Л. П. Лагутенко, свою початкову і середню музичну освіту в перші повоєнні роки вона як піаністка здобувала приватно. Протягом десяти років Лариса Лагутенко навчалася гри на фортепіано у Ольги Антонівни Скоропостижної — випускниці Київської консерваторії по класу видатного музично-громадського діяча, першого директора Київської консерваторії Володимира В'ячеславовича Пухальського. Викладачка займалася з учнями у себе вдома, на вулиці Липській. Разом з Ларисою у Ольги Антонівни в той час навчався і юний Валерій Сагайдачний (тоді ще Валерій Кара-Курчі), який був молодшим за неї лише на три роки (фото 2).

Пам'ять про свою першу вчительку та безкінечну вдячність їй за професійне володіння інструментом, за неоціненне загальне музично-культурне виховання Лариса Лагутенко свято берегла все життя. Під керівництвом Ольги Антонівни Скоропостижної вона пройшла весь курс початкової та середньої музичної освіти і готувалася до вступу до консерваторії. Професор Київської консерваторії, на той час завідуючий кафедрою спеціального фортепіано Костянтин Миколайович Михайлов, прослухавши підготовлену на високому фаховому рівні абітурієнтку, відразу погодився взяти її до свого класу. Однак прикра травма руки напередодні вступних іспитів завадила вступу на фортепіанний факультет. Так Лариса стала студенткою історико-теоретичного факультету консерваторії, але зв'язок з вчителькою, найтепліші стосунки з нею як з найближчою людиною вона зберігала до останніх днів життя Ольги Антонівни (початок 1980-х років).

За спогадами Л. П. Лагутенко, Валерій Сагайдачний, навіть ставши студентом, а потім і викладачем Київської консерваторії, ніколи не переривав контактів з Ольгою

Антонівною. Він постійно її відвідував, багато грав для неї, завжди високо цінував її думку, переймався життєвими проблемами своєї вчительки, опікувався побутовими складнощами тощо. Ольга Антонівна влаштовувала традиційні домашні концерти своїх учнів, де вони музикували, зокрема грали в чотири руки. Всі разом їздили до Бучі збирати яблука в розкішному саду Скоропостижних.

Фото 2.

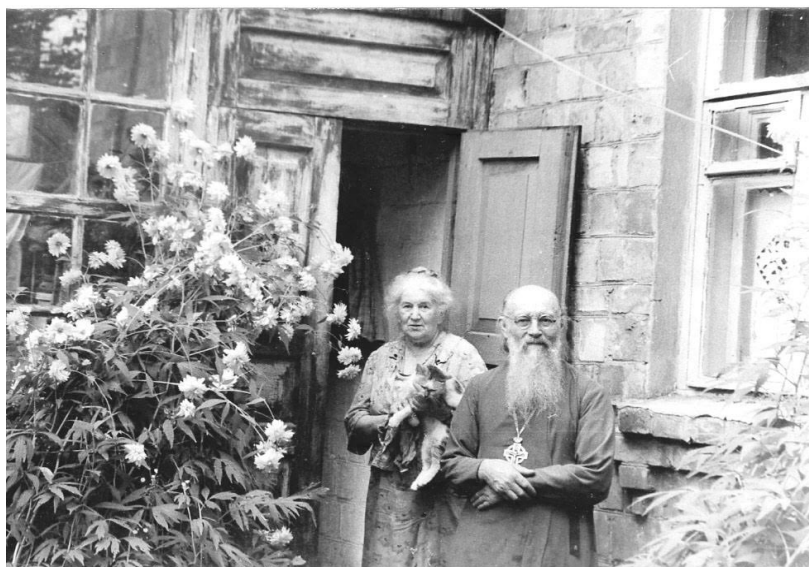

О. А. Скоропостижна з учнями (початок 1950-х років).

Третій ряд, перша зліва – Лариса Лагутенко, четвертий зліва – Валерій Сагайдачний (Кара-Курчі).

Чоловік Ольги Антонівни — Микола Іванович Скоропостижний (1890–1970) був священником: у різні періоди він мав приход у Бучі, також був настоятелем Іллінської церкви на Подолі, настоятелем Володимирського собору в Києві, викладачем Київської духовної семінарії (фото 3).

Фото 3.

М. І. та О. А. Скоропостижні на дачі в Бучі (1960-ті роки).

Коли у 1960-х роках розпочалися гоніння радянської влади на церкву, М. І. Скоропостижний втратив прихід у Бучанській церкві та будинок в Бучі, а потім і квартиру на Липській¹. За спогадами О. А. Большакової, яка мала щастя особисто спілкуватися з Ольгою Антонівною наприкінці 1970-х років, та розповідала про свого чоловіка з великою повагою і ніжністю як про людину високої культури, тактовності, душевності.

У такому контексті стає зрозумілим, чому Валерій Сагайдачний не міг в радянські атеїстичні часи оприлюднити свої зв'язки із сім'єю священника. Саме тому, на наше переконання, опис надзвичайно важливого в біографії кожного музиканта періоду перших кроків навчання залишався до цього часу в офіційних документах відсутнім, а ім'я Ольги Антонівни Скоропостижної могло піти в небыття...

Водночас постать О. А. Скоропостижної, знайомство з її оточенням дає можливість зрозуміти ту культурну атмосферу, в якій виховувався юний Валерій Сагайдачний та багато інших маленьких учнів, батьки яких прагнули навчати своїх дітей саме у неї й одержувати підготовку, з якою могли вступати до спеціальної музичної школи-десятирічки і навіть до консерваторії (фото 4).

Фото 4.

О. А. Скоропостижна з ученицями.

¹ Пізніше, у зв'язку з будівництвом готелю «Національ» на Печерську, О. А. Скоропостижна була відселена на вулицю Кудрявський узвіз.

Дім Скоропостижних у 1950–1970-х роках був центром культурного життя Києва. Відомо, що близькою подругою Ольги Антонівни, її колегою й однодумцем була Анна Данилівна Артоболевська (дівоче прізвище Карпека) — відомий фортепіанний педагог, теж учениця В. В. Пухальського, яка народилася і жила в Києві до 1924 року. О. А. Скоропостижна все життя підтримувала професійні та дружні контакти з А. Д. Артоболевською, обмінюючись педагогічним досвідом. Святослав Ріхтер, приїжджаючи на гастролі до Києва, обов'язково відвідував Ольгу Антонівну. Бував у неї і Дмитро Кабалевський, який цікавився доробком О. А. Скоропостижної з педагогіки. Саме Д. Б. Кабалевський передав до Російського державного архіву літератури і мистецтва методичну розробку Ольги Антонівни під назвою «Декілька слів про дошкільне навчання дітей фортепіанної гри»¹. На жаль, в Україні копія цієї праці не збереглася.

Колом спілкування сім'ї Скоропостижних у Києві і в Бучі була в 1950-х роках також сім'я талановитого мистецтвознавця і художника Миколи Адріановича Прахова (фото 5). Під наглядом його батька, відомого мистецтвознавця Адріана Вікторовича Прахова, відбувалося, зокрема, спорудження музичного училища в Києві як приміщення для майбутньої консерваторії [Національна музична академія, 2013, с. 21]. Як відомо, Емілія Львівна Прахова, мати Миколи Адріановича, за фахом піаністка, була моделлю Богородиці Врубеля у Кирилівській церкві в Києві. У кабінеті-архіві Національної музичної академії України зберігається оригінал запрошення Е. Л. Праховій від дирекції Київського відділення ІРМТ на урочисте відкриття 3 листопада 1913 року Київської консерваторії [там само, с. 34–35].

Книга М. А. Прахова «Сторінки минулого. Нариси-спогади про художників» для багатьох науковців, краєзнавців, шанувальників мистецтва стала настільною. Мемуари містять цінну інформацію з історії мистецького життя Києва кінця ХІХ століття, дають можливість поглибленого вивчення та розуміння місця та значення в тогочасному суспільстві творчої інтелігенції.

Відомо, що протягом багатьох років між М. А. Праховим та О. А. Скоропостижною відбувалося листування, однак частина цього епістолярію (що охоплює період з 27 січня 1953 року до 28 травня 1956 року) зберігається у російському державному архіві літератури і мистецтва, тож наразі є недоступною. Однак з листів М. А. Прахова до доньки М. І. Мурашка Олени Язевої середини та кінця 1950-х років, які збереглися і були опубліковані київською дослідницею біографії, художньої, літературної та епістолярної спадщини М. А. Прахова Оленою Сторчай [Сторчай, 2015], можемо уявити атмосферу спілкування дописувачів, відчувати ауру культурного середовища, що об'єднувала авторів листів.

Наведемо фрагмент листа Миколи Прахова до Олени Язевої від 25 березня 1955 року, надісланого з Києва до Москви (цитуємо мовою оригіналу): «А ведь в доме у нас собирались не только сильно надоевшие вам художники, но и музыканты. По вечерам, иногда, играли на рояле: В. В. Пухальский, Н. В. Лысенко, братья Станислав и Феликс Блуменфельды, а также наша мама. Она кончила Петербургскую Консерваторию под руководством профессора Дрейшока, когда приняла предложение моего Отца соединить с ним свою судьбу. Несмотря на маленькие руки, ее готовили к артистической карьере, и только мы — дети — своей “музыкой” испортили ее» [Сторчай, 2015, с. 92].

¹ Скоропостижная О. А. Несколько слов о дошкольном обучении детей фортепианной игре. Российский государственный архив литературы и искусства. Материалы, собранные Д. Б. Кабалевским. Ед. хранения 1044. Крайние даты: 1 апреля 1957. Количество листов: 10.

Фото 5.

М. А. Прахов

Тісні дружні стосунки пов'язували О. А. Скоропостижну з дружиною М. А. Прахова, відомою художницею Ганною Крюгер-Праховою, рідною сестрою Маргарити Мурашко. Як бачимо, коло спілкування Ольги Антонівни з видатними діячами мистецтва було достатньо широким, що свідчить про високий рівень її освіченості та культури, про яскравість і непересічність її особистості.

Викладачка і концертмейстер Національної музичної академії України Оксана Андріївна Большакова наприкінці 1970-х років мала нагоду як студентка спілкуватися з О. А. Скоропостижною з питань педагогічної практики. За її спогадами, Ольга Антонівна, яка була вже на той час у досить поважному віці, на запрошення керівника школи-студії з педагогічної практики при Київській консерваторії Жанни Іванівни Аністратенко-Хурсіної¹ представляла своїх маленьких учнів-дошкільнят у Малій залі консерваторії, супроводжуючи їх виступи коментарями. Презентувала Ольга Антонівна також власну методику навчання гри на фортепіано дітей дошкільного віку, демонструючи на прикладах своїх маленьких учнів перспективність методу раннього музичного розвитку дитини. Своєрідний майстер-клас з початкової музичної освіти, як і світла особистість видатної викладачки, запам'яталися присутнім назавжди.

О. А. Скоропостижна (фото 6) похована поряд з чоловіком на Звіриньцькому кладовищі на Печерську в Києві.

¹ Жанна Іванівна Аністратенко (1937–1996) — піаністка, педагог, кандидат мистецтвознавства, професор кафедри спеціального фортепіано Київської консерваторії імені П. І. Чайковського, наступниця Б. О. Милича на посаді керівника сектору педагогічної практики фортепіанного факультету у 1970–1990-х роках.

Фото 6.

О. А. Скоропостижна

Висновки. Висвітлена у статті досі невідома сторінка творчої біографії Валерія Сагайдачного є яскравою й без сумніву, доленосною сторінкою його життя. Водночас це є свідченням епохи ідеологічних утисків служителів церкви, діячів культури та освіти з боку тоталітарної радянської системи.

Наразі можна з упевненістю стверджувати, що саме Ольга Антонівна Скоропостижна відіграла доленосну роль у професійному формуванні Валерія Михайловича Сагайдачного, адже зрозуміло, якими важливими і навіть вирішальними у подальшій артистичній кар'єрі музиканта є перші кроки його становлення. Масштаб культурної особистості О. А. Скоропостижної протягом довгих років їх спілкування безумовно мав вирішальний вплив на формування внутрішнього аристократизму, інтелігентності, високого музичного смаку її учнів. Завдяки заповненню прогалини у професійній біографії Валерія Сагайдачного формується цілісне уявлення про фундаментальність його початкової і середньої музичної освіти, корені якої тісно пов'язані з Київською фортепіанною школою та її засновником Володимиром Пухальським.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Васильков О., Смыковская С. Памяти Валерия Михайловича Сагайдачного. *Київська фортепіанна школа: імена та часи. До 100-річчя Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського*. Київ : НМАУ імені П. І. Чайковського, 2013. С. 591–593.

2. Дашак І. Пам'яті Валерія Сагайдачного. *Український інтернет-журнал «Музика»*. 2019. 23 жовтня. URL: <http://mus.art.co.ua/pamiaty-valeriia-sahaydachnoho/> (дата звернення 06.12.2024).
3. Митці України: Енциклопедичний довідник. Упоряд.: М. Г. Лабінський, В. С. Мурза, ред. А. В. Кудрицького. Київ. 1992. 848 с.
4. Національний музичній академії України ім. П. І. Чайковського 100 років/ Авт.-упоряд. В. Рожок. Київ : Муз.Україна, 2013. 512 с.
5. Рощина Т. Творчий шлях видатного українського педагога-піаніста Євгена Сливака (до 110-річчя від дня народження) *Мистецтвознавчі записки* : зб. наук. праць. Київ : Міленіум, 2010. Вип. 17. С. 261–266.
6. Сторчай О. До історії епістолярію Миколи Прахова. *Студії мистецтвознавчі*. 2015. № 2. С. 90–110.
7. Чернявская М. Проводник великой традиции. *Київська фортепіанна школа. Імена та часи. До 100-річчя НМАУ імені П. І. Чайковського*. Київ, 2013. С. 587–591.

REFERENCES

1. Vasil'kov O., Smykovskaya S. (2013). Pamyati Valeriya Mikhaylovicha Sagaydachnogo [In memory of Valery Mykhailovych Sahaidachny]. In: *Kyyivs'ka fortepianna shkola: imena ta chasy. Do 100-richchya NMAU imeni P. I. Chaykovs'koho* [Kyiv piano school: names and times. To the 100th anniversary of P. I. Tchaikovsky]. Kyiv: Ukrainian National Tchaikovsky Academy of Music, pp. 591–593 [in Russian].
2. Dashak I. (2019). Pam'yati Valeriya Sahaydachnoho [In memory of Valery Sahaidachny]. In: *Ukrayins'kyi internet-zhurnal «Muzyka»* [Ukrainian online magazine “Music”]. October, 23. URL: <http://mus.art.co.ua/pamiaty-valeriia-sahaydachnoho/> (accessed: 06.12.2024) [in Ukrainian].
3. Myttsi Ukrayiny: Entsyklopedychnyy dovidnyk [Artists of Ukraine: Encyclopedic Directory] (1992). Uporyad.: M. H. Labins'kyi, V. S. Murza, red. A. V. Kudryts'koho. Kyiv, 848p. [in Ukrainian].
4. Natsional'niy muzychniy akademiya Ukrayiny im. P. I. Chaykovs'koho 100 rokiv [«Ukrainian National Tchaikovsky Academy of Music 100 years old»] (2013). Avt.-uporyad. V. Rozhok. Kyiv, Musical Ukraine, 512 p. [in Ukrainian].
5. Roshchyna T. (2010). Tvorchyy shlyakh vydatnoho ukrayins'koho pedahoha-pianista Yevhena Slyvaka (do 110-richchya vid dnya narodzhennya) [The creative path of the outstanding Ukrainian teacher-pianist Yevhen Slyvak (to the 110th anniversary of his birth)]. In: *Mystetstvoznachchi zapysky: zb. nauk. prats'*. [Art-scientific notes: collection of scientific works]. Kyiv, Millennium, Issue 17, pp.261–266.
6. Storchay O. (2015). Do istoriyi epistolyariyu Mykoly Prakhova [To the history of Mykola Prahov's epistolary]. In: *Studiyi mystetstvoznachchi [Art studies studios]*. No. 2, pp. 90–110 [in Ukrainian].
7. Chernyavskaya M. (2013). Provodnik velikoy traditsii [Conductor of a great tradition]. In: *Kyyivs'ka fortepianna shkola: imena ta chasy. Do 100-richchya NMAU imeni P. I. Chaykovs'koho* [Kyiv piano school: names and times. To the 100th anniversary of P. I. Tchaikovsky]. Kyiv, pp. 587–591 [in Russian].

TETYANA OMELCHENKO

Omelchenko, Tetyana — Doctor of Philosophy in Art Criticism, Associate Professor, Acting Professor of the Department of the General and Specialized piano, Tchaikovsky National Music Academy of Ukraine (Kyiv, Ukraine).

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-6058-8414>

taira57x@gmail.com

DOI: 10.31318/2522-4190.2025.142.327893

VALERIY SAGAYDACHNY: UNKNOWN PAGES OF BIOGRAPHY

The relevance of the study. The 85th anniversary of the birth of the outstanding Ukrainian pianist, Honored Artist of Ukraine, Professor of the Kyiv Conservatory Valery Mikhailovich Sahaidachny (1939–2009) has brought to the fore the issue of studying and clarifying some facts of his creative biography. The name of the Ukrainian pianist Valeriy Sahaidachny is rightfully included in the book “2000 Outstanding Musicians of the 20th Century”. He was a bright performer, a subtle and thoughtful musician, who possessed a strong artistic temperament, an outstanding level of pianistic skill. During his creative life, he successfully performed in Ukraine, Spain, Germany, Poland, Greece, the USA, Canada,. He included the most complex works of a wide stylistic range in his solo programs, but he especially skillfully performed and interpreted the works of Chopin. Valeriy Sahaidachny raised a whole galaxy of bright students, many of whom are the pride of the Ukrainian piano school.

The main objective of the study is to find out the circumstances of Sahaidachny’s life and education, in particular, the period of the artist’s initial musical education, which had not previously been covered in autobiographical materials.

The methodology includes *the method of biographical reconstruction*. Based on archival documents from a private collection and the memoirs of Sahaidachny’s friends, it was possible to reconstruct this important chronological period in the formation of the musician, and for the first time to publish the name of his first teacher. It was Olga Antonivna Skoropostyzhna, student of Volodymyr Puhalsky. The memoirs of contemporaries and archival documents are presented, which testify to the progressiveness of her methodology for teaching piano, focused on involving the child in music lessons in early childhood. The level of her professional competence allowed to prepare the student for admission to secondary and higher musical educational institutions. The personality of Olga Skoropostyzhna is presented in the context of her friendly and professional ties with famous representatives of the national artistic elite: A. Artobolevska, S. Richter, D. Kabalevsky, the family of artists and art historians Prakhov.

Results and conclusions. It is assumed that the name of Olga Skoropostyzhna was not made public by Valery Sahaidachny because of her husband, a priest — the rector of the Volodymyr Cathedral in Kyiv, the teacher at the Kyiv Theological Seminary: in the Soviet era of ideological persecution of the church and believers, such close communication with the priest’s family could have negative consequences for the person. Thus, a holistic idea is formed about the fundamental nature of Valery Sahaidachny’s primary and secondary musical education, the roots of which are closely connected with the Kyiv Piano School and its founder — Volodymyr Puhalsky.

Keywords: cultural memory, cultural figures of Kyiv in the 1950s–1970s, biography of Valery Sahaidachny, piano pedagogy, pedagogical activity of Olga Skoropostyzhna.